

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**ПРОГРАМА
ДЕРЖАВНОГО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО
ЕКЗАМЕНУ**

(для випускників освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»
напрямку підготовки 6.030601 «Менеджмент»)

Харків
ХНУМГ
2013 рік

Програма державного комплексного кваліфікаційного екзамену
(для випускників освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань
0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму підготовки
6.030601 «Менеджмент») / Харк. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова;
уклад.: О. А. Карлова. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 28 с.

Укладач: д.е.н., проф. О. А. Карлова

Рецензент: Є. М. Кайлюк

Програма обговорена і затверджена на засіданні кафедри менеджменту і
маркетингу в міському господарстві, протокол засідання № 6 від 28.01.2013 р.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Загальні положення.....	4
2. Зміст дисципліни, що формують бакалавра з менеджменту.....	7
2.1. Економічна теорія.....	7
Список рекомендованої літератури.....	8
2.2. Економіка підприємства.....	9
Список рекомендованої літератури.....	10
2.3. Фінанси підприємства.....	11
Список рекомендованої літератури.....	12
2.4. Підприємницьке право.....	13
Список рекомендованої літератури.....	13
2.5. Маркетинг.....	15
Список рекомендованої літератури.....	16
2.6. Основи менеджменту.....	17
Список рекомендованої літератури.....	17
2.7. Операційний менеджмент.....	19
Список рекомендованої літератури.....	20
2.8. Управління персоналом.....	21
Список рекомендованої літератури.....	22
2.9. Організація праці менеджера.....	23
Список рекомендованої літератури.....	24
2.10. Основи зовнішньоекономічної діяльності.....	25
Список рекомендованої літератури.....	26

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Атестація здійснюється з метою оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених ГСВО МОН Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра з напрямку «Менеджмент» за спеціальністю «Менеджмент організацій міського господарства». Програму та робочу програму розроблено на основі:

СВО ХНУМГ варіативна компонента освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки бакалавру напрямку 6.030601 «Менеджмент», спеціалізації «Менеджмент організацій міського господарства», 2011.

СВО ХНУМГ варіативна компонента освітньо-професійної програми підготовки бакалавру напрямку 6.030601 «Менеджмент», спеціалізації «Менеджмент організацій міського господарства», 2011.

СВО ХНУМГ навчальний план підготовки бакалавра напрямку 6.030601 «Менеджмент», спеціалізації «Менеджмент організацій міського господарства», 2012.

1.2. Комплексний кваліфікаційний державний екзамен з фаху складається з двох етапів:

1.2.1. 1-ий етап – тестування членами державної екзаменаційної комісії для визначення рівня знань, з'ясування професійних компетенцій у межах програми підготовки, що формують уміння, зазначені у ГСВО МОН Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра з напрямку підготовки «Менеджмент» (спеціальність «Менеджмент організацій міського господарства») з такого комплексу нормативних та дисциплін, що визначені у варіативній частині Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра зі спеціальності «Менеджмент організацій міського господарства»:

1.2.1.1. Економічна теорія.

1.2.1.2. Економіка підприємства.

1.2.1.3. Фінанси підприємства.

1.2.1.4. Підприємницьке право.

1.2.1.5. Маркетинг.

1.2.1.6. Основи менеджменту.

1.2.1.7. Операційний менеджмент.

1.2.1.8. Управління персоналом.

1.2.1.9. Організація праці менеджера.

1.2.1.10. Основи зовнішньоекономічної діяльності.

1.2.2. Письмове розв'язання комплексної розрахунково-аналітичної задачі, що дозволяє перевірити сформованість відповідних умінь та навичок з однієї з нормативних дисциплін, або дисциплін варіативної частини ОПП.

1.3. Аналітично-розрахункова задача за змістовними модулями однієї з дисциплін моделює умови, з якими може зустрітися випускник у практичній діяльності на первинних посадах. Імітує етапи процесу підготовки, прийняття і реалізації управлінського рішення. Тривалість розв'язання розрахунково-аналітичної задачі – 2 астрономічні години. Структура задачі: 1) характеристика вихідних даних; 2) інформаційне забезпечення; 3) прийняття управлінського

рішення або підготовка проекту такого рішення і оформлення його належним документом (наказом, пояснювальною, доповідною запискою тощо).

1.4. Комплексний державний іспит за фахом визначає рівень засвоєння студентами матеріалів наведених вище економічних та управлінських дисциплін, вміння самостійно аналізувати складні явища та процеси суспільно-економічного розвитку, активно використовувати набуті знання у своїй професійній та суспільній діяльності.

1.5. Комплексний державний іспит за фахом є продовженням навчально-виховного процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів за напрямом 6.030601 «Менеджмент».

Головним завданням є контроль та оцінка рівня знань, отриманих студентом протягом чотирьох років навчання.

Реалізація цього завдання припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень наведених вище дисциплін, а також вміння їх використовувати в аналізі управлінських явищ і практичній діяльності. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та вмінь студента аналізувати сучасні умови здійснення економічних реформ в Україні.

Важливе завданням є виявлення навичок вирішення практичних задач, конкретного аналізу проблемних ситуацій на мікро рівні.

Комплексний державний іспит виконує ще й важливе виховне завдання.

У конкретному вираженні воно виявляється у вмінні студента самостійно, логічно й послідовно висловлювати свої економічні переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання і навички.

Комплексний державний іспит за фахом за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці викладання фахових дисциплін, а також самостійної роботи студентів.

Все це дає можливість визначити конкретні заходи щодо удосконалення викладання фахових дисциплін, накреслити шляхи поліпшення взаємозв'язку та послідовності у їх викладанні.

1.6. Методика проведення консультацій (індивідуальних і групових). Під час підготовки до іспитів велику роль відіграють консультації. Зазвичай кожній групі дають дві передекзаменаційні консультації.

Перша консультація має установчий характер. Тому вона організується для потоку студентів на самому початку тижневого терміну, виділеного для підготовки й складання комплексного держіспиту. На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до державного екзамену:

- над законами України, прийнятими Верховною Радою, а також постановами Кабінету Міністрів України з економічних питань;
- з підручниками та поточними публікаціями в газетах «Голос України», «БИЗНЕС», «Урядовий кур'єр», журналах «Контракти», «Weekly» тощо;
- з навчальними посібниками, методичними вказівками та власними конспектами лекцій з відповідних дисциплін.

- за допомогою інтернет-порталу для управлінців «Management.com.ua»

На першій консультації ознайомлюють студентів:

- з обсягом вимог, що висуваються на іспиті;
- з характером питань екзаменаційних білетів, користуючись при цьому

навчальними програмами з відповідних курсів.

На консультації викладач розповідає студентам:

- про принципи групування питань в екзаменаційних білетах;
- про місце (аудиторії), час та порядок проведення іспиту;
- про режим роботи в дні підготовки до екзамену, включаючи режим роботи бібліотеки, тощо;
- про методичні вказівки до підготовки і проведення комплексного державного іспиту за фахом.

Друга консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні нових і найбільш складних питань фахових дисциплін. Ця консультація проводиться напередодні іспиту для окремої групи студентів.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Це, зрозуміло, не виключає можливості для кожного студента задавати свої питання під час проведення консультації. Доцільно також на другій консультації проаналізувати найбільш поширені помилки, які допускали студенти в попередніх групах на держіспиті.

Друга консультація проводиться за участю викладачів, які входять до складу Державної екзаменаційної комісії.

Окрім групових консультацій, в міру необхідності, проводяться й індивідуальні. Для цього протягом тижневого терміну, виділеного для підготовки та складання комплексного держіспиту, на кафедрі менеджменту і маркетингу в міському господарстві затверджується графік консультацій та організуються чергування викладачів. Про це своєчасно інформуються студенти.

1.7. Критерії оцінювання знань

Державна комісія проводить усну співбесіду та оцінює відповідь студента за такими критеріями:

- відмінно (високий рівень, ґрунтовна аргументація відповіді);
- добре (високий рівень, часткова аргументація відповіді);
- задовільно (достатній рівень, не повна аргументація відповіді);
- не задовільно (низький рівень підготовки, відсутність відповіді)

Оцінювання результатів розв'язування аналітично-розрахункової комплексної ситуаційної задачі відповідно до еталонних відповідей відбувається за такими загальними критеріями:

«відмінно» – завдання виконано повністю, відповідь обґрунтовано, висновки та пропозиції аргументовано і оформлено належним чином;

«добре» – завдання виконано повністю, але припущено незначних неточностей у розрахунках або оформленні; але за умови належного оформлення завдання виконано не менше ніж на 80%;

«задовільно» – завдання виконано не менш ніж на 70% за умови належного оформлення; або не менше ніж на 80% за умови припущення незначних помилок у розрахунках або оформленні.

Підсумкова оцінка комплексного кваліфікаційного державного екзамену складається з усередненої оцінки за кожний з етапів (50% за тестування і 50% за розв'язання розрахунково-аналітичної задачі).

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІН, ЩО ФОРМУЮТЬ БАКАЛАВРА З МЕНЕДЖМЕНТУ

2.1. Економічна теорія

1. Товарне виробництво як основа ринкової економіки, його суть, умови становлення та історичні етапи еволюції.
2. Особливості простого та розвиненого товарного виробництва.
3. Товар та його властивості.
4. Економічна природа вартості.
5. Теорії трудової вартості та корисності блага у трактуванні суті товару та його властивостей.
6. Походження та економічна природа грошей за товарною концепцією. Основні теорії грошей.
7. Функції металевих грошей. Еволюція грошей та їх функцій.
8. Інфляція, її суть причини, форми та наслідки. Визначення рівня інфляції. Дефляція та її наслідки.
9. Ціна товару.
10. Ринковий попит на товар та характер залежності його обсягів від коливань ціни.
11. Нецінові чинники попиту. Вплив ціни та нецінових чинників на криві попиту.
12. Ціна товару. Ринкова пропозиція та характер її залежності від ціни. Нецінові чинники пропозиції. Вплив ціни та нецінових чинників на криві пропозиції.
13. Цінова еластичність попиту та методи її визначення. Еластичність попиту за доходами.
14. Перехресна еластичність попиту та її види. Практичне значення цінової еластичності попиту.
15. Цінова еластичність пропозиції та методи її визначення.
16. Роль ринкового періоду у визначенні еластичності пропозиції товару.
17. Економічні ресурси (фактори) і людські потреби, їх структура та особливості. Проблема економічного вибору і крива "трансформації".
18. Капітал підприємства, його кругообіг та оборот. Час і швидкість обороту капіталу.
19. Основний та оборотний капітал.
20. Амортизація основного капіталу та її норма.
21. Економічна природа та спонукальні мотиви конкуренції.

22. Ринкова модель досконалої конкуренції: суть, ознаки, особливості ціноутворення та формування доходів.

23. Суть, умови виникнення та форми монополії.

24. Ринкова модель чистої монополії. Ринкова влада та її визначення. Необхідність і методи антимонопольного регулювання.

25. Виробництво і витрати підприємства. Альтернативність витрат. Витрати бухгалтерські (розрахункові) та економічні. Витрати постійні і змінні, середні і граничні та їх графіки.

26. Дохід підприємства та його форми. Валовий, чистий і граничний дохід фірми. Економічний зміст і методи визначення прибутку фірми. Ефективність діяльності фірми та її показники.

27. Ринок праці, його суть та умови виникнення. Робоча сила як товар. Попит і пропозиція на ринках праці та їх чинники. Умови економічної рівноваги на ринках праці та фактори її порушення.

28. Суть, функції і структура ринку цінних паперів. Основні види цінних паперів. Фондова біржа та її операції. Біржовий курс цінних паперів і біржові індекси. Кредит та його форми. Комерційний і банківський кредит. Форми і види банківського кредиту. Споживчий і лихварський кредит.

29. Сукупний продукт як ефект національного виробництва. Система національних рахунків і принципи її побудови. ВВП і ВВП та методи їх обчислення. Чистий національний продукт.

30. Макроекономічна ефективність виробництва: економічний зміст, форми і система показників.

31. Закономірності формування і суть світового господарства. Міжнародний поділ праці і глобалізація виробництва. Міжнародна економічна інтеграція: необхідність, суть і напрямки.

Список рекомендованої літератури

1. Загальна економічна теорія (політична економія). Підручник у 2-х частинах. Частина I // за редакцією д.е.н., професора Буяна І. В., к.е.н., доцента Ковальчука В. М. - Тернопіль: Лідер. - 2005. - 378с.

2. Загальна економічна теорія (політична економія). Підручник у 2-х частинах. Частина II // за редакцією д.е.н., професора Буяна І. В., к.е.н., доцента Ковальчука В. М. - Тернопіль: Лідер. - 2005. - 296с.

3. В'ячеслав Ковальчук, Михайло Сарай. Історія світової та української економічної думки. Підручник з історії економічних вчень. - Тернопіль: Астон.- 2004. - 416с.

4. Економічна теорія: Посібник вищої школи/ Під заг. ред. Воробйова Є. М. - Харків-Київ: "Корвін", 2003. - 704с.

5. Економічна теорія: Підручник/ Під. Ред. В. М. Тарасевича. - 2006. - 784с.

6. Економічна теорія: Політекономія: Підручник/ За ред. В. Д. Базилевича. - 5-те вид.стер. - Київ: Знання-Прес, 2006. - 615с. - (Вища освіта ХХІ ст.)

7. Білецька Л. В., Білецький О. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка: Навчальний посібник/ Л. В. Білецька, В. І. Савич.- Київ: ЦНЛ, 2005. - 652с.
8. Історія економічних вчень.: Підручник./ За ред. Л. Я. Корнійчука, Н. О. Татаренко. - Київ: КНЕУ, 2005. - 564 с.
9. Історія економічних учень / За ред. Базилевича. - Київ: "Знання", 2004. - 1300 с. - (Класичний університетський підручник).
10. Корнійчук Л. Я. Історія економічної думки України: Навчальний посібник. - Київ: КНЕУ, 2004. - 431с.
11. Злупко С. М. Історія економічної теорії. - 2-ге вид. - Київ: "Знання", 2005. - 719с.
12. Політична економія.: Навчальний посібник 3-тє видання./ За ред. Башняніна Г. І. і Шевчук Є. С. - Львів: «Новий Світ-2000», 2004. - 480с.
13. Елисеев А. С. Современная экономика: Учебное пособие. - Москва: «Дашков и К», 2005. - 504с.
14. Єщенко П. С. Сучасна економіка: Навчальний посібник / П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. - Київ: Вища школа, 2005. - 327с.
15. Довбенко М. В. Сучасна економічна теорія. Економічна нобелогія: Навчальний посібник. - Київ: «Академія», 2005. - 145с.
16. Макроекономіка: Навчальний посібник. І. І. Вініченко, О. В. Гончаренко, Н. В. Дацій, С. О. Корецька. - Київ: ЦУЛ, 2006. - 176с.
17. Макроекономіка: Навчальний посібник. В. І. Мельникова, Н. І. Климова. -2-ге вид. Випр. і доп.- Київ: ВД «Професіонал», 2005. - 400с.
18. Макроекономіка: Навчальний посібник. П. В. Круш, С. О. Тульчинська. - Київ: ЦУЛ, 2005. - 400с.
19. Макроекономіка: Навчальний посібник. В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. - Київ: Атіка, 2005. - 81с.
20. Макроекономіка: теорія та політика. - Київ: Таксон, 2004. - 348с. (макроекономіка: теорія і політика).
21. Макроекономіка: Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2005. - 442с. - (Класичний університетський підручник).
22. Макроекономіка у запитаннях та відповідях: Навчальний посібник. О. С. Кривцов, В. М. Бережний, В. М. Онегіна. - Харків: Факт, 2003. - 199с.
23. Генеза ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність)/ За ред. Г. І. Башняніна і В. С. Іфтемічука. - Київ: «Магнолія плюс», 2004. - 688с.

2.2. Економіка підприємства

1. Виробничий процес та формування структури підприємства: виробнича та загальна структура.
2. Поняття, принципи та методи планування промислового виробництва.
3. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства.
4. Економічна суть і методи вимірювання продуктивності праці.

5. Розрахунок та методи встановлення норм праці.
6. Поняття, класифікація і структура основних фондів.
7. Облік і оцінка основних виробничих фондів на підприємстві.
8. Види і показники зношення основних фондів підприємства.
9. Поняття і методи нарахування амортизації основних фондів.
10. Поняття і методика розрахунку виробничої потужності підприємства.
11. Показники використання основних фондів і виробничих потужностей.
12. Економічна суть, матеріальний склад і структура оборотних фондів і оборотних засобів підприємства.
13. Поняття та показники оборотності оборотних засобів. Нормування оборотних засобів.
14. Поняття, показники і методи оцінювання якості продукції.
15. Стандартизація та сертифікація продукції.
16. Поняття, види та принципи оплати праці.
17. Форми і системи заробітної плати.
18. Поняття, види і планування собівартості продукції.
19. Поняття, види та розрахунок прибутку підприємства.
20. Поняття та розрахунок рентабельності виробництва.

Список рекомендованої літератури

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства. – К.: Атіка, 2006. – 528с.
2. Бойчик І. М., Харів П. С., Хопчан М. І., Піча Ю. В. Економіка підприємства. – К.: «Каравела»; Львів:»Новий світ – 2000», 2001.
3. Вихрущ В. П. Основи бізнесу. – Тернопіль, Збруч, 1998.
4. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 488с.
5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003. – К.: Атіка, 2003. – 208с.
6. Грузинов В. П., Грибов В. Д. Экономика предприятия. – М.: Финансы и статистика, 1998.
7. Економіка підприємства / За ред. А. В. Шегди. – К.: Знання-Прес, 2001.
8. Економіка підприємства: Навч. - метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Г. О. Швиданенко, С. Ф. Покропивний, С. М. Клименко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 248с.
9. Економіка підприємства / Під ред. С. Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2000. – 528с.
10. Харів П. С. Економіка підприємства: Збірник задач і тестів: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2001. – 301с.
11. Харів П. С., Вашків О. П., Собко О. М. Практикум з економіки і організації діяльності підприємств. – Тернопіль. 2002.
12. Экономика предприятия. / Под ред. Волкова О. И. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 601с.
13. Экономика предприятия. / Под ред. Грузинова В. П. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998.

14. Экономика предприятия. / Под. ред. Швандара В. А. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 718с.

15. Экономика предприятия: Учебник для вузов / Под ред. Горфинкеля В. Я. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 718с.

2.3. Фінанси підприємства

1. Дискусійні питання сутності та функціонального призначення фінансів підприємств у ринкових умовах господарювання.

2. Специфіка та шляхи вдосконалення організації фінансової роботи на вітчизняних підприємствах.

3. Модернізація методів фінансового відтворення основних засобів підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід.

4. Порівняльна характеристика чинних податкового та фінансових методів нарахування амортизаційних відрахувань.

5. Альтернативні підходи до визначення економічної сутності оборотних коштів підприємства, їх оптимальний склад і раціональне розміщення.

6. Характеристика застосовуваних у вітчизняній практиці методів визначення планової потреби в оборотних коштах на підприємстві.

7. Сутність і значення системи грошових розрахунків у фінансово-господарській діяльності підприємства, принципи їх організації.

8. Оцінка переваг та недоліків різних форм безготівкових розрахунків у господарському обігу підприємств.

9. Готівкові розрахунки на підприємстві: суть, сфера застосування та особливості організації.

10. Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Специфіка визнання доходів у податковому і бухгалтерському обліку.

11. Особливості ринкового ціноутворення та характеристика основних методів встановлення оптимального рівня цін на підприємстві.

12. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства, його функціональне призначення, порядок формування та показники вимірювання.

13. Проблемні аспекти розподілу та раціонального використання чистого прибутку підприємства.

14. Порівняльна оцінка переваг та недоліків існуючих методів розрахунку (планування) прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємства.

15. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах: зміст, форми та напрями оптимізації.

16. Економічна необхідність, сутність та класифікація кредитів для підприємств.

17. Перспективи розвитку сучасних форм банківського кредитування та кредитно-гарантійного обслуговування підприємств (овердрафт, кредит під облік векселів, акцептний і авальний кредити, факторинг тощо).

18. Необхідність, значення та напрями вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства в умовах трансформації економічної системи.

19. Характеристика діючої системи оподаткування юридичних осіб та концептуальні підходи до її реформування.

20. Специфіка оподаткування суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб в Україні та можливість впровадження відповідного позитивного зарубіжного досвіду.

Список рекомендованої літератури

1. Бухгалтерський облік за національними стандартами. Практичний посібник. – Тернопіль: Економічна думка. – 2000. – 288с.

2. Господарський кодекс України. Документ 436 - 15 від 16 січня 2003 року / <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Документ 996-14 від 16 липня 1999 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Документ 2343-12 від 14 травня 1992 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 грудня 1994 року р. (зі змінами та доповненнями) / <http://zakon.rada.gov.ua>

6. Закон України «Про податок на додану вартість». Документ 168/97-вр від 3 квітня 1997 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>

7. Закон України «Про систему оподаткування». Документ 1251-12 від 25 червня 1991 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 400 с. – іл.

9. Котик Н. Амортизація: податковий та бухгалтерський облік. – Харків: Фактор. – 2001.

10. Методичні рекомендації з розробки фінансового плану підприємства. Держкомітет промислової політики України. – К, 2000.

11. Методичні рекомендації про порядок визначення нормативу власних обігових коштів. Державний комітет промислової політики України. – К, 2000.

12. План рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 (зі змінами та доповненнями).

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1. «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року № 87 (із змінами та доповненнями).

14. Положення Національного банку України «Про кредитування», затверджене Постановою Правління НБУ № 246 від 28.09.95 р. із змінами та доповненнями, внесеними постановами Правління Національного банку України (від 22.04.1996 р. № 97 до 07.05.2001 № 186).

15. Слав'юк. Р. А. Фінанси підприємств: Навч. Посібник. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Луцьк: Ред. – вид. відд. «Вежа» Волин. Держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2001. – 456с.
16. Филимоненков А. С. Финансы предприятий / Учебное пособие. – К.: Ника-Центр, Эльга. – 2002. – 280с.
17. Финансы. Учебник. Под ред. проф. В.В. Ковалева. – М.: ПБОЮЛ М.А. Захаров, 2001. – 640с.
18. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 4-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ. – 2002. – 571с.
19. Фінансова діяльність підприємства: Підручник / Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. – 2-ге видання, перероблене. і доповнене. – К.: Либідь, 2002. – 384с.
20. Фінанси: Підручник / За ред.. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.

2.4. Підприємницьке право.

1. Поняття підприємництва
2. Поняття і види суб'єктів підприємницької діяльності
3. Порядок створення, реорганізації і ліквідації суб'єктів підприємства
4. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності
5. Правовий статус підприємства, його види
6. Об'єднання підприємств. Ознаки і види об'єднань, їх правовий статус
7. Правовий статус господарських товариств. Поняття, види, порядок створення та державної реєстрації
8. Правовий режим майна суб'єктів господарської діяльності.
9. Поняття господарського договору, порядок укладання, зміни та розірвання
10. Причини виникнення господарських спорів, способи їх попередження і врегулювання.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України. Документ 254к/96-вр від 28 червня 1996 року / <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України. Документ 436-15 від 16 січня 2003 року / <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Цивільний кодекс України. Документ 435-15 від 16 січня 2003 року / <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Господарський процесуальний кодекс України. Документ 1798-12 від 6 листопада 1991 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Закон України «Про економічну самостійність України». Документ 142-12 від 03.08.1990. / <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Закон України «Про господарські товариства». Документ 1576-12 від 19 вересня 1991. / <http://zakon.rada.gov.ua>

7. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності». Документ 1775-14 від 1 червня 2000 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців». Документ 755-15 від 15 травня 2003 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Документ 2343-12 від 14 травня 1992 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Закон України «Про оренду державного та комунального майна». Документ 2269-12 від 10 квітня 1992 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Закон України «Про товарну біржу». Документ 1956-12 від 10 грудня 1991 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок». Документ 3480-15 від 23 лютого 2006 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
13. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року N 2121. / <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Закон України «Про Національний банк України». Документ 679-14 від 20 травня 1999 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
15. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Документ 959-12 від 16.04.91. / <http://zakon.rada.gov.ua>
16. Закон України «Про інвестиційну діяльність». Документ 1560-12 від 18.09.91. / <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні». Документ 1540a-12 від 10 вересня 1991 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Закон України «Про режим іноземного інвестування». Документ 93/96-вр від 19.03.96. / <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних(вільних) економічних зон». Документ 2673-12 13 жовтня 1992 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Закон України "Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах". Документ 327/95-вр від 15 вересня 1995 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
21. Закон України "Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності". Документ 351-14 від 23 грудня 1998 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
22. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті. Документ 185/94-вр від 23 вересня 1994. / <http://zakon.rada.gov.ua>
23. Закон України «Про Антимонопольний комітет України». Документ 985-16 від 24 квітня 2007 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
24. Закон України „Про захист економічної конкуренції». Документ 2210-14 від 11 січня 2001 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
25. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Документ 236/96-вр від 7 червня 1996 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
26. Закон України «Про захист прав споживачів». Документ 1023-12 від 12 травня 1991 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>

27. Закон України «Про фінансовий лізинг». Документ 723/97-вр від 16 грудня 1997 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
28. Закон України «Про судову систему України». Документ 3018-14 від лютого 2002 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
29. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Документ 4002-12 від 24 лютого 1994 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
30. Закон України «Про стандартизацію». Документ 2408-14 від 17 травня 2001 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
31. Закон України «Про третейські суди». Документ 1701-15 від 11 травня 2004 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
32. Указ Президента України «Про утворення апеляційних господарських судів та затвердження мережі господарських судів України» Документ 511/2001 від 11 липня 2001 року / <http://zakon.rada.gov.ua>
33. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку формування, ведення і користування відомостями ліцензійного реєстру та подання їх до Єдиного ліцензійного реєстру». Документ 1658-2000-п від 8 листопада 2000 р.
34. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затв. Пост. Правління НБУ від 12.11.2003 N 492 .
35. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затв. Пост. Правління НБУ від 21.01.2004 N 22.
36. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року). Міжнародна торговельна палата. Документ 988_007 від 01.01.2000. / <http://zakon.rada.gov.ua>
- Підручники, посібники та монографії:
37. Підприємницьке право під ред. Н.О. Саніахметової// Київ, «АСК», 2004
38. Підприємницьке право під ред. Старцева О.В.//Київ, Істина, 2005

2.5. Маркетинг

1. Суть маркетингу, його предмет, зміст і завдання.
2. Загальна схема маркетингового дослідження ринку.
3. Характеристика основних етапів процесу управління маркетингом.
4. Основні види структур служби маркетингу і умови їх запровадження.
5. Інформаційне забезпечення маркетингу.
6. Основні характеристики та особливості споживчого ринку.
7. Маркетингове розуміння товару та товарної політики.
8. Характеристика ринку товарів промислового призначення.
9. Планування товару, формування товарної політики фірми.
10. Необхідність та етапи розробки нового товару.
11. Асортиментна політика фірми.
12. Характеристика етапів життєвого циклу товару (ЖЦТ).
13. Види та застосування цінових стратегій.
14. Ціна з позиції попиту (повна цінність товару).

15. Ціна з позиції конкуренції.
16. Ціна з позиції затрат.
17. Характеристика основних видів стратегій маркетингу.
18. Марка товару та її використання.
19. Основні форми організації збуту.
20. Канал розподілу (збуту) товару, його основні функції та проблеми вибору.
21. Стимулювання збуту.
22. Реклама, основні характеристики реклами, її роль.
23. Розробка плану реклами, визначення бюджету реклами.
24. Сегментація ринку та її основні критерії.
25. Необхідність стратегічного планування діяльності фірми. Основні етапи планування.
26. Етапи розробки ринкової ціни.
27. Визначення ефективного, оптимального комплексу елементів комунікації.

Список рекомендованої літератури

1. Войчак А. В. Маркетинговий менеджмент: Підручник. - К.: КНЕУ, 1998.-268 с.
2. Гаркавенко С. С. Маркетинг: Підруч. для вузів. - К.: Лібра, 1998. - 384 с.
3. Голубков Е. П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика. - М.: Финпресс, 1998. - 416 с.
4. Джоббер Д. Принципы и практика маркетинга: Пер.с англ.:Учеб. пособие. -М.:Изд. дом «Вильяме», 2000. - 688 с..
5. Дурович А. П. Маркетинг в предпринимательской деятельности. - Минск.: НПЖ «Финансы, учет, аудит», 1997. - 464 с.
6. Котлер Ф. Основы маркетинга: Пер. с англ. - К.,М.,СПб.: Вильяме, 1998.-1055 с.
7. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент: Пер. с англ. -СПб.,М.,Х.,Минск.: Питер, 1999. - 888 с.
8. Крылова Г.Д., Соколова М. И. Маркетинг. Теория и 86 ситуаций: Учеб. пособие для вузов. - М./ Под ред. А. Н. Романова. -М.: Банки и биржи: ЮНИТИ - ДАНА, 1999. - 519 с.
9. Липсиц И. В. Коммерческое ценообразование : Учеб. для вузов. - М.: - БЕК, 1997. - 368 с.
10. Мороз Л. А., Чухрай Н. І. Маркетинг. - ДУ «Львівська політехніка», 1999. - 244 с.
11. Полтораки В. А. Маркетингові дослідження: методи та технології. - Дніпропетровськ: Арт-Прес, 1998. - 136 с.
12. Ромат Е. В. Реклама: Учеб, пособие /(ИСИО Украины; Высш. школа предпринимательства Харьк. гос. Акад. технологии и орг. питания). - К, 2000. - 224 с.
13. Скибінський С. В. Маркетинг. 4.1: Підручник. - Л., 2000. -640с.

2.6. Основи менеджменту

1. Організація як об'єкт менеджменту, її риси та особливості функціонування. Зовнішнє і внутрішнє середовище організації та чинники їх впливу.

2. Системний, ситуаційний і процесний підходи в менеджменті та їх основні поняття.

3. Рівні менеджменту. Модель менеджера. Менеджер як ключова фігура сучасної організації.

4. Основні положення і досягнення школи наукового управління.

5. Основні положення і досягнення класичної школи в менеджменті.

6. Основні положення і досягнення школи людських стосунків.

7. Основні положення і досягнення кількісної школи в менеджменті.

8. Поняття і значення соціальної відповідальності та етики в менеджменті.

9. Поняття комунікацій і комунікаційної мережі. Процес комунікації. Бар'єри комунікацій. Канали комунікації. Забезпечення ефективних комунікацій.

10. Поняття стратегічного планування, його значення, особливості та стадії.

11. Особливості та значення тактичного і оперативного планування.

12. Поняття організаційної структури управління та фактори, що її визначають.

13. Типи бюрократичних структур управління та їх порівняльна характеристика.

14. Типи адаптивних структур управління та їх особливості.

15. Змістовні теорії мотивації та їх характеристика.

16. Процесні теорії мотивації та їх характеристика.

17. Суть та необхідність контролю. Типи контролю. Процес контролю. Поведінкові аспекти контролю.

18. Суть та характерні особливості управлінських рішень. Класифікація управлінських рішень.

19. Етапи і процедури розробки та реалізації управлінських рішень.

20. Прийняття управлінських рішень в умовах визначеності, ризику та невизначеності.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України. Документ 254к/96-вр від 28 червня 1996 року / <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Кодекс Законів про працю України. Документ 322-08 від 10.12.1971. / <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Закон України «Про захист прав споживачів». Документ 1023-12 від 12 травня 1991 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Сучасні концепції менеджменту: Навчальний посібник. - Колектив авторів за заг. ред. Л. І.Федулової. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 536 с.
5. Авдулова Т. П. Менеджмент. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2011. – 208 с.
6. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: Моногр. — К.: МАУП, 2005. — 440 с.
7. Большаков А. С., Михайлов В. И. Современный менеджмент. Теория и практика / А. С. Большаков, В. И. Михайлов. - СПб. Питер, 2001. – 416 с.
8. Вачугов Д. Д., Веснин В. Р., Кислякова Н. А. Практикум по менеджменту. Деловые игры. -М.: Высш. шк., 2004. – 192 с.
9. Веснин В. Р. Менеджмент. – М.: Проспект, 2012. – 624 с.
10. Веснин В. Р. Менеджмент в вопросах и ответах. - М.: Проспект, 2012. - 176 с.
11. Веснин В. Р. Управление персоналом. Теория и практика. - М.: Проспект, 2011.- 688 с.
12. Виноградський М. Д. Менеджмент в організації: Навчальний посібник / М. Д. Виноградський. – К.: «Кондор», 2007. – 654 с.
13. Виханский О. С., Наумов А. И. Менеджмент. - М.: Магистр, 2009.-288 с.
14. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту. Підручник. - Львів: БаК, 2001. - 624 с.
15. Гуськов Ю. В. Основы менеджмента. – М.:Флинта, 2010. – 264 с.
16. Друкер П. Менеджмент. - М.: Вильямс, 2010. - 704 с.
17. Егоршин А. П. Основы менеджмента. – М.: НИМБ, 2010. – 320 с.
18. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту: підручник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. - 2-е вид., випр., допов. - К. : Академвидав, 2007. - 464 с.
19. Кузьмін О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. - 3-е вид., допов. і перероб. - Л. : Нац. ун-т «Львів, політехніка» (Інфор.-видав. центр «ІНТЕЛЕКТ+» Ін-ту післядипломної освіти) ; «Інтелект-захід», 2007. -384 с.
20. Кузьмін О. Є. Креативний менеджмент: навч. посібник / О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, І. В. Литвин, Д. К. Зінкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 124 с.
21. Кузьмін О. Є. Менеджмент. Навч. посібник для студентів галузей знань «Економіка і підприємництво» та «Менеджмент та адміністрування» / О. Є. Кузьмін, Л. С. Ноджак, О. Г. Мельник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 152 с.
22. Лапыгин Ю. Н. Теория менеджмента. – М.: Рид Групп, 2011. – 336 с.
23. Менеджмент організацій: Підручник. Колектив авторів за заг. ред. Л. І.Федулової. – К.: Либідь, 2004. – 448 с.
24. Менеджмент: теорія і практика : навч. посіб. / А. А. Мазаракі, Г. Є. Мошек, Л. А. Гомба та ін. -К. : Атїка, 2007. - 564 с.
25. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. - М.: Вильямс, 2011. - 672 с.
26. Осовська Г. В., Осовський О. А. Основы менеджменту. Навчальний посібник / К.: "Кондор", 2006.- 664 с.

27. Охріменко А. Г. Основи менеджменту: Навчальний посібник.- Київ: ЦУЛ, 2006.-130с.
28. Сетков В. И. Менеджмент. – М.: КноРус, 2012. – 152 с.
29. Тарнавська Н. П., Пушкар Р. М. Менеджмент: теорія та практика: підручник для вузів / Н. П. Тарнавська, Р. М. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 456с.
30. Фатхутдинов Р.С. Организация производства. - М.: Инфра-М, 2011. - 544 с.
31. Хміль Ф. І. Основи менеджменту: Підручник. – К.: Академвидав, 2005. – 608 с.
32. Шеметов П. В., Чередникова Л. Е., Петухова С. В. Менеджмент. – М.: Омега-Л, 2011. – 408 с.

2.7. Операційний менеджмент

1. Суть операційного менеджменту та його місце у системі управління організацією. Цілі, завдання та функції операційного менеджменту.
2. Поняття операційної системи та її класифікації. Зовнішнє та внутрішнє середовище операційної системи.
3. Поняття промислового підприємства, його основні цілі, завдання та риси. Класифікація промислових підприємств.
4. Поняття виробничої структури. Види виробничої структури. Чинники, що формують виробничу структуру.
5. Структура виробництва. Цех як основна структурна одиниця підприємства. Класифікація цехів.
6. Суть та значення операційної стратегії у системі управління. Основні стратегічні і тактичні компоненти операційного менеджменту.
7. Поняття продуктивності, шляхи її вимірювання та вдосконалення.
8. Суть і необхідність розробки та вдосконалення виробів. Стадії процесу розробки продукту. Критерії проектування виробу.
9. Суть виробничого процесу та принципи його раціональної організації. Критерії проектування процесу виробництва.
10. Вибір типу операційної системи. Техніко-економічна характеристика типів виробництва.
11. Організація виробничого процесу у часі. Поняття виробничого циклу та його структура. Фактори, що впливають на тривалість виробничого циклу.
12. Поняття партії деталей та розрахунок її величини. Види руху предметів праці, їх характеристика та особливості.
13. Методи організації виробництва. Організація потокового і непотокового виробництва.
14. Поняття виробничої потужності та чинники, що її визначають. Методика визначення виробничої потужності.
15. Зміст і завдання оперативного управління виробництвом. Система оперативного управління виробництвом: планування і диспетчерування.

16. Зарубіжний досвід оперативного управління виробництвом та можливості його використання у вітчизняній практиці.
17. Поняття якості продукції та якості роботи. Система показників якості продукції. Технічний рівень продукції.
18. Сертифікація та стандартизація в управлінні якістю, їх суть та значення.
19. Значення виробничої інфраструктури у реалізації операційних завдань.
20. Загальна характеристика підрозділів виробничої інфраструктури.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України. Документ 254к/96-вр від 28 червня 1996 року / <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Документ 959-12 від 16.04.91. / <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Басовский А. Е., Протасьев В. В. Управление качеством: Учебник. - М.: Инфра-М, 2000. - 212 с.
4. Василенко В. О., Ткаченко Т. І. Виробничий (операційний) менеджмент: Навчальний посібник. За редакцією В. О. Василенка. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 532с.
5. Ватанабе, Ичиген. Современные концепции управления: испытанные временем методы достижения успеха в конкурентной борьбе. – М.: ГроссМедиа, 2005. – 112с.
6. Воробьев Л. А. Основы управления производством.— Минск: НПЖ «Финансы, учет, аудит», 1998.— 195 с.
7. Гончаров В. В. Специфика управления важнейшими ресурсами. - М.: МНИИПУ, 1998. - 176 с.
8. Ю.Гэлловэй Л. Операционный менеджмент. Принципы и практика. - СПб.: Питер, 2000. - 320 с.
9. Ильенкова С. Д. Управление качеством: Учебник для вузов. - М.: ЮНИТИ, 2000.-199с.
10. Козловский В. А., Маркина Т. В., Макаров В. М. Производственный и операционный менеджмент: Учебник. - СПб.: «Специальная литература», 1998. - 365 с.
11. Колесников С. Управление ресурсами предприятия. // Логистика, 1999. - № 2. - с.34-40.
12. Макаренко М. В., Махалина О. М. Производственный менеджмент: Учеб. пособие для вузов. - М.: ПРИОР, 1998. - 384 с.
13. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента.-М.: Дело, 1992.
14. Огвоздин В. Ю. Управление качеством. Основы теории и практики: Учебное пособие. - М.: ДИС, 1999. - 160 с.
15. Плоткін Я. Д., Пащенко І. Н. Виробничий менеджмент. -Львів: ІВЦ «ІНТЕЛЕКТ+», 1999.

16. Прыкин Б. В., Прыкина Л. В., Эриашвили Н. Д., Усман З. А. Общий курс менеджмента в таблицах и графиках: Учебник. - М.: ЮНИТИ, 1998.
17. Chase R. B., Aquilano N. J., Jacobs F. R. Production and operation management. Manufacturing and services. - 8th edition. - N.-Y.: Irvin McGraw-Hill, 1998.-889 p.
18. Hanna M. D., Newman W. R. Integrated operations management. Adding value for customers. - 1st edition. - New Jersey: Prentice Hall, 2001.-753 p.
19. Heizer J., Render B. Principles of operations management. - 4th edition. - New Jersey: Prentice Hall, 2001. - 716 p.
20. Krajewski L. J., Ritzman L. P. Operations Management. Strategy and Analysis. - Addison-Wesley Publishing Company, 1996. - 734 p.
21. Lee Seng M., Schniderjans Mark J. Operations Management. -Boston, Toronto: Houghton Mifflin Company, 1994.
22. Schroeder Roger G. Operations Management. Decision Making in the Operations Function. - 4th Ed. - New York: McGraw-Hill, Inc. -848 c.

2.8. Управління персоналом

1. Історичні етапи становлення функцій управління персоналом.
2. Концепції управління персоналом.
3. Системний підхід до управління персоналом організації. Основні функції служб управління персоналом.
4. Поняття та зміст кадрового забезпечення.
5. Нормативно-методичне забезпечення управління персоналом.
6. Правове забезпечення управління персоналом. Основні функції служб управління персоналом. Поняття та зміст кадрового забезпечення.
7. Нормативно-методичне забезпечення управління персоналом.
8. Мотивація трудової діяльності персоналу, класифікація мотивів і стимулів.
9. Мотиваційні принципи організації праці.
10. Форма участі персоналу у прибутках і капіталі підприємства.
11. Управління групами. Формальні і неформальні групи.
12. Форми впливу і влади в організації.
13. Поняття керівництва і лідерства.
14. Характеристика основних стилів керівництва.
15. Основні теорії лідерства.
16. Природа і суть конфлікту. Управління конфліктними ситуаціями, основні методи.
17. Поняття кадрового менеджменту, суть кадрової політики. Кадрова політика та концепція розвитку підприємства.
18. Соціально-економічне значення кадрової роботи на підприємстві.
19. Склад і зміст завдань маркетингу персоналу, основні принципи.
20. Прогнозування і планування роботи з персоналом.
21. Стратегічний і оперативний план роботи з персоналом.
22. Основні методи планування персоналу організації.

23. Зміст оперативного плану роботи з персоналом.
24. Планування чисельності і складу працівників.
25. Визначення загальної і допоміжної потреби в працівниках, методи розрахунку.
26. Набір персоналу і аналіз роботи.
27. Основні етапи відбору персоналу. Методи оцінки претендентів на високу посаду.
28. Профорієнтація і адаптація персоналу. Управління трудовою адаптацією, його організаційні елементи.
29. Організація системи навчання персоналу, підвищення кваліфікації.
30. Основні напрями перебудови кадрових служб в сучасних умовах.

Список рекомендованої літератури

1. Кодекс Законів про працю України. Документ 322-08 від 10.12.71. / <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Стандарт Вищої освіти з напрямку «Менеджмент»
3. Закони України. «Про зайнятість населення». Документ 803-12 від 1 березня 1991 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про колективні договори і угоди». Документ 3356-12 від 1 липня 1993 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)». Документ 137/98-вр. / <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Закон України «Про оплату праці». Документ 108/95-вр від 24 березня 1995 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
7. Закон України «Про охорону праці». Документ 2694-12 від 14 жовтня 1992 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Веснин В.Р. Практический менеджмент персонала: Пособие по кадровой работе. – М.: Юрист, 2003. – 495с.
9. Гріфін Р., Яцура в. Основи менеджменту. Підручник/ під ред. Яцури В., Олесевича Д. – Львів: БаК, 2001. – 624с.
10. Дреслер Г. Управление персоналом.- М.: Бином, 1997.
11. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу; Навч. посібник. -К.: КНЕУ, 1998.
12. Мурашко М. І. Менеджмент персоналу: Навч.-практ. посіб. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 311с.
13. Павленко Н. Трудові відносини: запитання та відповіді. – Х.: Фактор, 2001.
14. Петюх В. М. Управління персоналом: Навч.-метод посібник для самостійного вивчення дисципліни. - К: КНЕУ, 2000.
15. Спивак В. А. Организационное поведение и управление персоналом. – СПб, 2000.
16. Старобинский Э. Е. Как управлять персоналом. -М.: АО Бизнес-школа, «Интел-Синтез», 1995.

17. Стец В. А., Стец І. І., Костючик М. Ю. Менеджмент персоналу. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. – Тернопіль: Лілея, 1996. – 180с.
18. Тарнавська Н. П., Пушкар Р. М. Менеджмент: теорія та практика. Підручник для вузів. – Тернопіль: Карт-бланш, 1997. – 456с.
19. Травин В. В., Дятлов В. А. Основы кадрового менеджмента. -М.: Дело, 1996. - 336с.
20. Травин В. В., Дятлов В. А. Кадровый резерв и оценка результативности труда управленческих кадров. – М.: Дело, 1998.
21. Управление организацией: Учебник / Под ред. Поршнева А. Г., Румянцевой З. П., Саломатина Н. А. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА – М, 1999.
22. Управління персоналом: Навчальний посібник. – К.: “Кондор”, 2003. – 296с.
23. Управление персоналом организации: Учебник/ Под ред. А. Я. Кибанова. 2- изд. доп. и перераб. М.: ИНФРА-М, 2002. – 638с.
24. Управление персоналом: Учебник для вузов / Под ред. Базарова Т. Ю., Еремина Б. Л. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998
25. Шершня С. В. Управление персоналом современной организации. – М.: Бизнес-школа “Интерсинтез”, 1996.
26. Шкатулла В. И. Настольная книга менеджера по кадрам. – М.: НОРМА – ИНФРА – М, 1998.
27. Яковлев Р. А. Оплата труда на предприятии. – Изд. 2-е пере раб. и доп. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2001.

2.9. Організація праці менеджера

1. Особливості тактичної діяльності менеджера, планування та організація його праці.
2. Суть і завдання організації праці менеджера.
3. Принципи і правила планування робочого часу менеджера.
4. Складання плану робочого часу.
5. Рациональне використання робочого часу.
6. Індивідуальний стиль керівництва.
7. Індивідуальне прийняття управлінських рішень.
8. Роль менеджера в процесі підготовки, прийняття і реалізації управлінських рішень.
9. Ділова етика.
10. Рациональне проведення ділового спілкування і переговорів.
11. Значення комунікацій в роботі менеджера.
12. Управління потоком відвідувачів. Службові розмови по телефону, праця з секретарями.
13. Структура ділових переговорів та їх систематизація.
14. Техніка постановки питань і передачі інформації. Основи ораторського мистецтва.

15. Делегування повноважень. Основні правила делегування. Координування виконання доручених завдань.
16. Організаційні рішення проблеми заміщення.
17. Принципи взаємодії між керівниками і заступниками.
18. Імідж менеджера. Психологічні і мотиваційні фактори в діяльності менеджера.
19. Особисто-ділові якості менеджера. Моральні характеристики. Психологічні знання і вміння.
20. Техніка самопрезентації. Одежа для успіху. Ситуаційні і особисті фактори, що впливають на мотивацію менеджера.
21. Потенціал групової праці. Роль лідера.
22. Аналіз умов праці групи. Управління групами.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України. Документ 254к/96-вр від 28 червня 1996 року / <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон української радянської соціалістичної республіки «Про мови в Українській РСР». Документ 8312-11 від 28 жовтня 1989 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про інформацію». Документ 2657-12 від 2 жовтня 1992 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про державну таємницю». Документ 3855-12 від 21 січня 1994 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Закон України «Про державну службу». Документ 3723-12 від 16 грудня 1993 року. / <http://zakon.rada.gov.ua>
6. ГОСТ 6.10.5-87 УСД. Требования к построению формуляра-образца.
7. ГОСТ 6.10.6-87. Единая система внешнеторговой документации.
8. ГОСТ 6.38-90 УСД. Система организационно-распорядительной документации. Требования к оформлению документов.
9. ДСТУ 2392-94 Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення. К., 1997.
10. ДСТУ 2732-94. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення. - К., 1996.
11. ДСТУ 2628-94 Системи оброблення інформації. Оброблення тексту. Терміни та визначення. - К., 1996.
12. Зовнішньоекономічна діяльність. Терміни та визначення основних понять. К., 1996.
13. ДСТУ 3239-95. Документація у сфері зовнішньої торгівлі. Формуляр-зразок. К., 1996.
14. ДСТУ 1908440-95. Розміщення кодів* у торгових документах.- К.,1996.
15. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шкапова О. М. Організація праці менеджера: Навч. посіб. для студ. екон. вузів. – К.: „Кондор”, 2002. – 518с.

16. Гапалов В. К. Управление рабочим временем. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 1998.
17. Зудина Л. Н. Организация управленческого труда: Учебное пособие. - М.: ИНФРА-Н; Новосибирск: НГАЭиУ, 1997. - 256с.
18. Карнегі Д. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично. – М.: Прогресс, 1998.
19. Палеха Ю. И. Организация современной деловой коммуникации. 2-ое изд. -К., 1996.
20. Палеха Ю. І. Документаційне забезпечення управління. Підручник. - К., 1997.
21. Рофе А. И. Научная организация труда: Учеб. пособие. - М.: "МИК", 1998.
22. Семиков В. Л. Организационное поведение руководителя. – М.: Академический Проект: Гаудеамус, 2004. – 224с.
23. Сундин Х. Организованный менеджер: Вначале подумай – затем приступай к работе: Пер. с швед. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 160с.
24. Тимошенко И. И., Соснин А. С. Менеджер организации: Учеб. пособие для менеджера. - К: Европ. ун-т финансов, информ. систем, менеджмента и бизнеса, 1999.
25. Третьяк В. И., Платонов С. И. Менеджеру о менеджменте - К.: УФИМБ, 1995. - 96с.
26. Управленческая деятельность: структура, функции, навыки персонала/ Под ред. Скрыпника К. Д. и др. – М.: ПРИОР, 1999.
27. Борисова Е. А. Оценка и аттестация персонала. – СПб.: Питер, 2002. - 256с.
28. Веснин В. Р. Практический менеджмент персонала: Пособие по кадровой работе. – М.: Юрист, 2003. – 495с.
29. Гріфін Р., Яцура В., Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В.Яцура, Д.Олесневич. - Львів: БаК, 2001. - 624с.
30. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1999.
31. Пушкар Р. М., Тарнавська Н. П. Менеджмент: теорія та практика. Підручник.
32. Управління персоналом: Навчальний посібник. –К.: Кондор.- 2003. – 296с.
33. Управление персоналом организации: Учебник/ Под редакцией Кибанова А. Я. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: ИНФРА-М. – 2002. – 638с.

2.10. Основи зовнішньоекономічної діяльності

1. Сутність та принципи зовнішньоекономічної діяльності.
2. Економічний зміст зовнішньоекономічної діяльності.
3. Основні положення концепції розвитку зовнішньоекономічної політики України.
4. Зовнішньоекономічні операції та їх класифікація.

5. Система регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
6. Зміст і принципи митно-тарифного регулювання.
7. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
8. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
9. Основні митні процедури. Декларування та митне оформлення.
10. Принципи, форми і методи пошуку іноземного партнера.
11. Структура та зміст міжнародних контрактів купівлі-продажу.
12. Базисні умови поставки товарів. Правила «Інкотермс-2010».
13. Посередницькі та орендні операції на зовнішніх ринках.
14. Ціна товару в міжнародних контрактах купівлі-продажу.
15. Валютні та фінансові умови зовнішньоекономічних операцій.
16. Форми міжнародних розрахунків та умови платежу.
17. Транспортне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.
18. Організація та функціонування підприємств з іноземним капіталом.
19. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності.
20. Оцінка ефективності зовнішньоекономічних операцій.

Список рекомендованої літератури

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування». Документ 93/96-вр від 19.03.96, остання редакція від 15.01.2011 р. / <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про Єдиний митний тариф». Документ 2097-12 від 5 лютого 1992 року, остання редакція від 1.01.2012 р. / <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Документ 959-12 від 16.04.91, остання редакція від 7.08.2011 р. / <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про операції з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах» від 15.09.1995 № 327/95-ВР, остання редакція від 07.01.2012 / <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994р. № 185/94-ВР, остання редакція від 11.02.2010 / <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю». Документ 15-93, від 19.02.1993, остання редакція від 12.01.2012 / <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 року №1776 «Про затвердження порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей про її підтвердження». Документ 1766-2006-п, остання редакція від 1.01.2012 р. / <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.1997 р. № 574 «Про затвердження Положення про вантажну митну декларацію». Документ 574-97-п, остання редакція від 01.01.2012 / <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції від 06.09.2001 № 201 «Про затвердження Положення про форму

зовнішньоекономічних договорів (контрактів)». Документ z0833-01, остання редакція від 04.11.2011 / <http://zakon.rada.gov.ua>.

10. Васенко В.К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. -216 с.

11. Георгіаді Н.Г., Князь С.В., Передало Х.С., Берлінг Р.З. Основи зовнішньоекономічної діяльності: теоретичні основи і прикладні аспекти: Навч.-метод. посібник. – Львів: Інтелект-Захід, 2006. – 260 с.

12. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.

13. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 462 с.

14. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Зовнішньоекономічна діяльність: Термінологічний словник. – К.: Кондор, 2007. – 168 с.

15. Каніщенко О.Л. Міжнародний маркетинг: Теорія і господарські ситуації: Навч. посіб. - К: Політехніка, 2004. - 152 с.

16. Козик В.В., Панкова Л.А., Карп'як Я.С., Григор'єв О.Ю., Босак А.О. Зовнішньоекономічні комерційні операції і контракти: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 608 с.

17. Кривов'язюк І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. – Луцьк: Надстир'я, 2005. – 140 с.

18. Куриляк В.Є. Міжнародний менеджмент. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2004. – 268 с.

19. Лисенков Ю.М. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К.: Зовнішня торгівля, 2005. – 232 с.

20. Макеева Е.А. Менеджмент внешнеэкономической деятельности: Курс лекций. – Одесса: Астропринт, 2001. – 196с.

Макогон Ю.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. – К.: ЦУЛ, 2006.

21. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / За ред. О.А. Кириченка. – К.: Знання, 2005. – 493 с.

22. Международный менеджмент / Под ред. С.С. Пивоварова. - СПб.: Питер, 2001.

23. Модульная программа для менеджеров. Организация и управление внешнеэкономической деятельностью. - М., 2000.

24. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України : Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 948с.

25. Пазуха М.Д. Зовнішньоекономічна діяльність (загальні положення). Навч.-метод. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 230 с.

26. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник. – За відпов.ред. Л.С. Сміяна. – К.: КНТ, 2008. – 416 с.

27. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч.посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 377 с.

28. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник / За заг. ред. А.І. Кредісова. – К.: ВІРА-Р, 2002. – 552с.

29. Чарлз В.Л. Гіл. Міжнародний бізнес. - К.: Основи, 2001.

Навчальне видання

**Програма
державного комплексного кваліфікаційного
екзамену**

(для випускників освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»
напрямку підготовки 6.030601 «Менеджмент»)

Укладач: **КАРЛОВА** Олена Анатоліївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2013, поз. 314 Р

Підп. до друку 01.02.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 5 пр.

Формат 60х84/16

Ум. друк. арк. 1,5

Зам. № 9315

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.